

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1822/2023
16.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Јасмине Симовић, Радославе Мађаров, Јелице Бојанић Керкез и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Гаврило Рајевић адвокат из ..., против тужене Специјалне болнице за психијатријске болести „Свети Врачеви“ из Новог Кнежевца, чији је пуномоћник Јован Мишчевић адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора и исплате, одлучујући о ревизијама тужиље и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 5199/22 од 31.01.2023. године, у седници одржаној дана 16.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 5199/22 од 31.01.2023. године, става првог и другог изреке.

НЕ ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 5199/22 од 31.01.2023. године, става трећег изреке.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 5199/22 од 31.01.2023. године, става трећег изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди – Судска јединица у Новом Кнежевцу П1 403/21 од 09.11.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев. Ставом другим изреке, утврђено је да су ништаве одредбе чланова 18. и 20. уговора о специјализацији закљученог између странака, заведеног код тужене под бројем ... од ...2012. године. Ставом трећим изреке, утврђено је да је ништав споразум закључен између странака дана ...2017. године, заведен код тужене под бр. ... Ставом четвртим изреке, утврђено је да је ништав анекс споразума бр. ... од ...2017. године закључен између странака дана ...2018. године и заведен код тужене под бр. ... Ставом петим

изреке, утврђено је да је ништав члан 3. став 2. Споразума о престанку радног односа од ...2017. године, заведен код тужене под бр. ... Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да исплати тужилји износ од 3.865.434,76 динара са законском затезном каматом од 30.11.2018. године до исплате, као и трошкове поступка у износу од 286.400,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 5199/22 од 31.01.2023. године, ставом првим изреке, жалба тужене је делимично усвојена и пресуда Основног суда у Кикинди – Судска јединица у Новом Кнежевцу П1 403/21 од 09.11.2022. године преиначена тако што је одбијен тужбени захтев за исплату преко износа од 3.169.042,26 динара са затезном каматом од 30.11.2018. године до исплате. Ставом другим изреке, преиначена је и одлука о трошковима парничног поступка тако што је захтев тужилје за накнаду парничних трошкова одбијен преко износа од 279.436,42 динара са захтеваном затезном каматом. Ставом трећим изреке, у преосталом делу жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда у преосталом делу потврђена. Ставом четвртим изреке, одбијени су захтеви тужилје и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену обе странке су благовремено изјавиле ревизије – тужилја, против одлуке из првог и другог става изреке због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, а тужена због погрешне примене материјалног права, и на основу члана 404. ЗПП.

Тужена је у одговору на тужилјину ревизију предложила да се иста одбаци као недозвољена или одбије као неоснована и тужилја обавезе на накнаду трошкова ревизијског поступка.

Одлучујући о тужилјиној ревизији, на основу члана 403. став 2. тачка 2. и члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да њена ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Тужилјином ревизијом не указује се на постојање других битних повреда одредаба парничног поступка због којих се, под условима из члана 407. став 1. тачке 2. и 3. ЗПП, тај ванредни правни лек може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, одлуком тужене од ...2012. године одобрена је специјализација тужилје из ... Странке су међусобне односе поводом одобрене специјализације уредиле уговором од ...2012. године. Тим уговором је, између осталог, уговорена обавеза тужилје (специјализанта) да након положеног специјалистичког испита остане у радном односу код тужене најмање двоструко дужи период од периода трајања специјализације на терет тужене, с тим да се у то време не урачунава време проведено на боловању или другом дужем одсуству са рада, као ни рад на другим пословима ван послова за које је стицао ужу специјализацију (члан 5. тачка 8) и обавеза тужилје да надокнади штету, односно врати средства туженој због неизвршења уговорних обавеза (чланови 18, 19. и 20). Анексом тог уговора, закљученим ...2013. године, скраћена је дужина трајања специјализације. Тужилја је започела специјализацију у школској ... годину, у трајању од четири године. У том

периоду, прве две године је рад обављала код тужене а следеће две године специјалистички стаж је обављала у Београду, где је и живела. Специјалистички испит положила је 17.01.2017. године и након тога су странке ...2017. године закључиле анекс уговора о раду којим је тужилца распоређена на послове лекара специјалисте ... Тужилца је престала са радом код тужене ...2017. године, на основу споразума о престанку радног односа од ...2017. године и засновала је радни однос у КБЦ „доктор Драгиша Мишовић“ из Београда. У споразуму о престанку радног односа констатовано је да постоји потраживање тужене на име трошкова специјализације, јер тужилца након завршене специјализације није провела уговорено време у радном односу код тужене. Споразумом од2017. године утврђена је висина дуговања тужилце у износу од 4.147.434,76 динара и тужилца је тај износ у целости исплатила са 30.11.2018. године. Вештачењем је утврђено да се означени новчани износ састоји од обрачунате бруто накнаде за стручно усавршавање, уз укључен теренски додатак (накнаду за одвојени живот) у износу од 3.865.434,76 динара и трошкова за упис на специјалистичке студије, овере године, специјалистичког испита и дипломе.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је обавезао тужену да врати тужилци износ од 3.865.434,76 динара са затезном каматом од 30.11.2018. године, као последицу утврђене ништавости чланова 18. и 20. уговора о специјализацији од ...2012. године, споразума од ...2017. године и његовог анекса од ...2018. године, односно делимичне ништавости споразума о престанку радног односа од ...2017. године који су у супротности са Уставом зајемченим правом на накнаду за рад.

Другостепени суд је делимично усвојио жалбу тужене и преиначио првостепену пресуду у погледу одлуке о тужилином новчаном потраживању. По становишту тог суда, погрешно је нижестепени суд применио материјално право када је обавезао тужену на враћање накнаде за теренски додатак, јер се она не може сматрати делом бруто зараде, у смислу члана 120. став 1. тачка 4. у вези члана 105. став 1. Закона о раду.

По оцени Врховног суда, нису основани ревизијски наводи тужилце да је побијана другостепена пресуда у делу којим је преиначена пресуда првостепеног суда заснована на погрешној примени материјалног права.

Одредбом члана 105. став 3. Закона о раду прописано је да се под зарадом у смислу става 1. тог члана сматрају сва примања из радног односа, осим примања из члана 14, члана 42. став 3. тачке 4. и 5, члана 118. тачке 1-4, члана 119, члана 120. став 1. и члана 158. тог закона. Према члану 118. став 1. тачка 4. наведеног закона, запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, и то за смештај и исхрану за рад и боравак на терену, ако послодавац није обезбедио запосленом смештај и исхрану без накнаде.

Тужена је у периоду од априла 2014. године до октобра 2016. године (за време док је тужилца специјалистички стаж обављала у КБЦ „доктор Драгиша Мишовић“ и живела у Београду), поред накнаде за стручно усавршавање, исплаћивала накнаду која је у обрачунским листама исказивана као теренски додатак. Ти износи, како то произлази из исказа вештака заснованог на објашњењу добијеном у обрачунској служби тужене приликом вештачења, представљају трошкове закупнине за стан који је

тужиља користила за време специјализације у Београду. Такву природу тог примања потврдио је и тужиљин пуномоћник, на основу сазнања добијеног од тужиље (записник о главној расправи од 09.11.2022. године). Стога, по становишту ревизијског суда, примање тужиље на име закупнине за стан у Београду, месту њеног боравишта током специјализације, представља трошкове из члана 118. став 1. тачка 4. Закона о раду који се колоквијално називају теренским додатком, како су иначе и означене у обрачунским листама тужиље за сваки месец у периоду од октобра 2014. године до октобра 2016. године. С обзиром да то примање не чини зараду, сходно члану 105. став 3. Закона о раду, тужена нема обавезу да изнесе плаћене по том основу врати тужиљи, јер их је наплатила као трошкове специјализације, због неизвршења тужиљине обавезе из члана 5. тачка 8. уговора о специјализацији.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одредбом члана 404. ЗПП, на основу које је тужена изјавила ревизију, прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако Врховни суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (став 1).

По оцени Врховног суда, о (посебној) ревизији тужене у овом спору није потребно одлучивати ради новог тумачења права.

Специјализација, као облик стручног усавршавања уређена је Законом о здравственој заштити. Из одредби тог закона произлази да је за време специјализације запослени и даље у радном односу у здравственој установи која му је одобрила сепцијализацију, као и да под надзором ментора може да обавља здравствену заштиту из области коју специјализира. Правилником о специјализацијама и ужим специјализацијама здравствених радника и здравствених сарадника („Службени гласник Републике Србије“, бр. 10/13... 109/14), који је министар здравља донео на основу овлашћења из наведеног закона, између осталог је предвиђено да се специјалистички стаж обавља на одговарајућем факултету, у здравственој установи и приватној пракси, односно Агенцији за лекове и медицинска средства, који испуњавају услове утврђене тим актом, а специјализант има обавезу да по предлогу ментора најмање половину специјалистичког стажа проведе на клиникама неког универзитетског центра.

Следствено изложеном, специјализација је посебан вид стручног усавршавања који подразумева и рад са пацијентима на пружању здравствене заштите, за време кога специјализант има право на зараду, будући да законом није другачије прописано. Враћање исплаћене зараде остварене за то време, због неизвршења обавезе специјализанта да по положеном специјалистичком испиту у здравственој установи из плана мреже проведе у радном односу двоструко дужи период од периода трајања специјализације, односно уже специјализације, било би у супротности са чланом 60. ст. 1. и 4. Устава Републике Србије којим су зајемчени право на рад у складу са законом и право на правичну накнаду за рад.

Због тога је, имајући у виду да побијана другостепена пресуда у делу којим је одбијена жалба тужене не одступа од одлука ревизијског суда у истим или битно истоветним чињеничноправним споровима (решења Рев2 3121/2021 од 02.03.2022. године и Рев2 3218/2021 од 14.12.2023. године), на основу члана 404. ЗПП одлучено је као у другом ставу изреке.

Ревизија тужене није дозвољена ни на основу члана 403. став 3. ЗПП. Вредност предмета спора, одређена у тужби и уводу првостепене пресуде не прелази износ од 4.703.124,00 динара – динарску противвредност 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе (22.11.2021. године), када је 1 евро вредео 117,5781 динар, због чега је на основу члана 413. ЗПП одлучено као у трећем ставу изреке.

Трошкови одговора на тужиљину ревизију, по оцени Врховног суда, нису били нужни. Зато је захтев тужене за њихову накнаду одбијен и применом члана 165. став 1. у вези члана 154. став 1. ЗПП одлучено као у четвртном ставу изреке.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић